

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-22>

УДК 330.111

ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПТУ «СУСПІЛЬНИЙ СЕКТОР» В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЙ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

EVOLUTION OF THE PUBLIC SECTOR CONCEPT IN THE CONTEXT OF THEORIES OF ECONOMIC DEVELOPMENT

Смолій Людмила Василівна

кандидат економічних наук, доцент,
Уманський національний університет садівництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7426-0468>

Осіпова Алла Анастасіївна

кандидат економічних наук,
Уманський національний університет садівництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5330-3676>

Smolii Liudmyla, Osipova Alla
Uman National University of Horticulture

Стаття присвячена теоретико-методологічному обґрунтуванню напрямів структурної трансформації суспільного сектору в контексті теорій економічного розвитку. Розглянуто еволюцію концепту «суспільний сектор економіки», окреслено взаємозв'язки з основними підходами в межах зазначених теорій на основі досліджень наукових шкіл та положень їх окремих представників. Встановлено, що функціонування суспільного сектору спрямоване на забезпечення оптимального співвідношення між темпами економічного розвитку та пріоритетами соціального розвитку. Виявлено зміни в специфіці визначення місця суспільного сектору у вирішенні соціально-економічних проблем: від значного поширення впливу до формування тенденцій зменшення його ролі в умовах посилення глобалізаційних викликів. Обґрунтовано, що зміна функцій суспільного сектору в економіці обумовлена трансформацією основних детермінант економічного розвитку.

Ключові слова: економічний розвиток, теорії економічного розвитку, історія економічної думки, суспільний сектор економіки, державний сектор, некомерційний сектор.

Статья посвящена теоретико-методологическому обоснованию направлений структурной трансформации общественного сектора в контексте теорий экономического развития. Рассмотрена эволюция концепта «общественный сектор экономики», определены взаимосвязи с основными подходами в пределах указанных теорий на основе исследований научных школ и положений их отдельных представителей. Установлено, что функционирование общественного сектора направлено на обеспечение оптимального соотношения между темпами экономического развития и приоритетами социального развития. Выявлены изменения в специфике позиций общественного сектора в решении социально-экономических проблем: от расширения влияния до формирования тенденций уменьшения его роли в условиях усиления глобализационных вызовов. Обосновано, что изменение функций общественного сектора в экономике обусловлена трансформацией основных детерминант экономического развития.

Ключевые слова: экономическое развитие, теории экономического развития, история экономической мысли, общественный сектор экономики, государственный сектор, некомерческий сектор.

The importance of the public sector increases with increasing rates of economic development and intensity of socio-economic changes, which highlights the problem of studying the nature, role and functions of the public sector in the hierarchy of theoretical and methodological approaches to economic development strategies. The aim of the article is to study the evolution of the content of the concept of "social sector of the economy" in theories of economic development, which will deepen the understanding of its essence, structure, functions and role in the economic life of society. To achieve the goal of the study, historical and logical methods were used, which revealed a logical sequence of forming views on the problem of the public sector of the economy. System analysis allowed us to explore the conceptual relationship between the constituent elements of the public sector of the economy.

The article provides a theoretical and methodological substantiation of the directions of structural transformation of the public sector in the context of theories of economic development. The evolution of the concept of "public sector of the economy" is considered, the relationship with the main approaches within these theories is outlined on the basis of research of scientific schools and the provisions of their individual representatives. It is established that the functioning of the public sector is aimed at ensuring the optimal relationship between the pace of economic development and social development priorities. Changes in the specifics of determining the place of the public sector in solving socio-economic problems: from a significant increase in influence to the formation of trends to reduce its role in the context of increasing globalization challenges. It is substantiated that the change in the functions of the public sector in the economy is due to the transformation of the main determinants of economic development. The practical value of the study is to specify the scientific problem of the public sector of the economy, which will more fully involve the public sector of the economy in the context of economic and theoretical research.

Keywords: economic development, theories of economic development, history of economic thought, public sector of economy, public sector, non-commercial sector.

Постановка проблеми. Характер та вектори трансформації економічних систем в усі часи визначалися принципами, структурою та механізмами економічного розвитку. В загальному розумінні економічний розвиток – це процес удосконалення тих чи інших елементів суспільних відносин або матеріально-речових складових суспільства, соціально-економічних та матеріальних систем у цілому, перехід до принципово нових якісних характеристик [1, с. 216]. Такі якісні перетворення закономірно відбуваються на основі науково-технічних змін та інновацій, які тісно пов'язані з розвитком інститутів людського, інтелектуального та соціального капіталів. Зазначена залежність зумовлює важливу роль суспільного сектору, значення якого зростає з підвищенням темпів економічного розвитку та інтенсивності соціально-економічних змін. Зважаючи на такий взаємозв'язок, актуалізується проблема дослідження сутності, ролі та функцій суспільного сектора економіки в ієрархії теоретико-методологічних підходів до стратегій економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення теорій економічного розвитку завжди перебувало у центрі уваги економічної науки, однак теоретичні уявлення про сутність та структуру суспільного сектору в їх концептуальних характеристиках і досі залишаються суперечливими. Починаючи з наукових напрацювань британських економістів А. Сміта та Д. Рікардо (кінець XVIII ст.), проблема ролі суспільного сектору в економічному розвитку розглядається як на теренах вітчизняної науки, так і іноземними вченими. Дослідники виділяють наступні причини зростання вивчення його масштабів: посилення вимог до соціальної політики у зв'язку з урбанізацією, збільшенням кількості населення та демографічними переходами; монополізм багатьох галузей економіки; «політичні змагання» за електорат і вплив лобістських

груп; органічне доповнення активності інститутів державного та муніципального секторів у діяльності їх організацій; існування ефекту «соціодинамічного мультиплікатора» [2, с. 14].

Сучасні підходи до вивчення формування і розвитку суспільного сектору економіки висвітлюються в наукових доробках Гірника Є.В. [2], Длугопольського О.В. [3], Штурби А.Ю. [4], Мельник А.Ф. [5], Федірко Н.В. [6]. Цінними з наукової та практичної точки зору є напрацювання, авторами яких є представники західної науки: Хіндрікс Дж. [7], Стігліц Дж., Розенгард Дж. [8], Пікетті Т., Саез Е. [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наявні прогалини в розумінні сутності дефініції «суспільний сектор», дискусійність включення до його складу окремих елементів, нечіткість розмежування сфер впливу суспільного та інших секторів економіки на економічний розвиток спонукають звернутися до існуючих надбань економічної науки з метою з'ясування генезису підходів до розуміння цього поняття. Дане питання до цього часу не знайшли достатнього висвітлення, що залишає поле для дискусій та подальшого ґрунтовного вивчення цієї проблеми.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження еволюції змістового наповнення концепту «суспільний сектор» в теоріях економічного розвитку, що дозволить поглибити розуміння його сутності, структури, функцій та ролі в економічному житті суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування поглядів щодо сутності та структурування суспільного сектору в теоріях економічного розвитку відображає неоднозначність та дискусійність даного поняття. Започаткування виокремлення суспільного сектору багатьма дослідниками пов'язується з теорією «суспільних благ», яка бере свої витоки, спираючись на наукові погляди

А. Сміта. У фундаментальній праці «Дослідження про природу та причини багатства народів» (1776 р.) вчений окреслює групу благ, споживання яких пов'язане з функціонуванням суспільства в цілому. Ідея забезпечення загального добробуту за рахунок виробництва та постачання суспільних благ суспільним сектором, який поставав в особі державних інституцій, довгий час превалювала в теоретичних концепціях економічного розвитку. Економістами аргументувалось, що єдиним вирішенням проблеми виробництва суспільних благ, є втручання держави, яка за допомогою введення відповідних податків та їх перерозподілу забезпечила б фінансування цього виробництва [10]. Самуельсон П., приміром, виділяє державні, або суспільні, блага, висловлюючи тим самим їх тотожність, і виходячи з цієї позиції, стверджує, що суспільний сектор є їхнім безпосереднім виробником і постачальником.

На даному етапі переважали підходи, за якими суспільний сектор передбачав діяльність державних інституцій, а його обсяги оцінювались через частку державних витрат у ВВП. Німецьким економістом А. Вагнером було виявлено закономірність, що виявлялась у стійкому зростанні державних витрат, що трактувалось, як збільшення присутності суспільного сектора в економіці. Це пояснювалось посиленням перерозподільної та соціальної функцій держави, необхідністю суспільної протидії монополістичним об'єднанням, підвищенням активності її органів правопорядку та оборони [11, с. 8].

Вагоме місце в становленні теорій економічного розвитку посідають наукові погляди послідовників кейнсіанської теорії, що дали поштовх дослідженню ролі держави в контексті формування суспільного сектора економіки. Напрацювання кейнсіанців стали ґрунтом для виникнення теорії публічних фінансів, в якій особлива увага надається економічним концепціям ухвалення колективних рішень, процедурам суспільного вибору та їх впливу на обсяг і структуру державного бюджету. До сфери публічних пропонувалось відносити не тільки державні та місцеві фінанси, а й фінанси громадських організацій та об'єднань. Видатні економісти Дж. Бюкенен та Р. Масгрейв трактують публічні фінанси як матеріальну базу функціонування суспільного сектору [12, с. 114].

Посткейнсіанська модель економічного розвитку передбачала, що основою економічного розвитку слугують економічні, полі-

тичні, історичні, етнічні, психологічні та інші фактори. Основу підходів до визначення сутності категорії «суспільний сектор» становила теорія чотирьох провалів ринку – недодобро виробництва суспільних благ, виникнення негативних або позитивних зовнішніх ефектів (екстерналій), обмеження конкуренції і асиметричної інформації. Сучасні умови спонукають дослідників [6] виділяти нові сфери та напрями втрати ефективності з огляду на неспроможність ринку: податкова система як фінансова база функціонування суспільного сектору та її вплив на суспільний добробут; політична система та узгодження інтересів усіх членів суспільства; продукування суспільним сектором позитивних екстерналій за рахунок активної державної соціальної політики, освітньої політики, медичного забезпечення, а також усунення негативних екологічних екстерналій внаслідок природоохоронної діяльності уряду; глобальні суспільні блага та розподіл добробуту між частинами країни та світу. Подолання негативних зовнішніх ефектів пропонувалось здійснювати за допомогою компенсації неефективності ринкового механізму активізацією державного регулювання економіки (П. Самуельсон), зокрема інтерналізацією екстерналій через податкову політику (А. Пігу). З цієї точки зору суспільний сектор, який постає в особі держави, є виробником і постачальником суспільних благ. Виходячи із зазначеного, Федірко Н. В. визначає суспільний сектор економіки як «сукупність ресурсів у розпорядженні суспільства, які використовуються для організації виробництва та надання суспільних благ у сферах ринкової неспроможності» [6, с. 10].

Разом з тим, провідна роль держави в створенні та розподілі суспільних благ, а також подолання інших проблем, що виникають внаслідок неспроможності ринку, ставиться під сумнів Р. Коузом, Дж. Б'юкененом, Дж. Стігліцом, які поряд з «фіаско ринку» виділяють «фіаско держави» – випадки, коли держава не в змозі забезпечити ефективний розподіл і використання суспільних ресурсів. Тому концепт «суспільний сектор» набув ширшого значення, охоплюючи бюджетні установи, державні підприємства, державні фінанси, державні резервні фонди, державні банки, органи влади та державного управління (державний сектор), муніципальні підприємства, місцеві фінанси, комунальну власність (муніципальний сектор), а також об'єкти власності громадських і релігійних організацій, суспільних об'єднань і фондів (наприклад, політич-

них партій, рухів, молодіжних, профспілкових, науково-технічних, спортивних організацій тощо) [13, с. 47]. За таким підходом, до суспільного сектору входять «всі організації сфери публічного управління (державні та місцеві), соціальної безпеки, законності і правопорядку, освіти, охорони здоров'я, соціальних та культурних послуг незалежно від джерела їх функціонування й організаційно-правової форми постачальника» [6, с. 4].

Кінець ХХ століття позначився значним поширенням концепції сталого розвитку («sustainable development») – такого типу економічного зростання, за якого ефективно будуть вирішуватися найважливіші питання життєзабезпечення суспільства без виснаження, деградації та забруднення довкілля. Як зазначає Клименко Л., головною метою моделі сталого розвитку є поступове нарощування національних потенціалів країн світу та підвищення рівня якості життя населення без нанесення шкоди природі та майбутнім поколінням. Зміст поняття сталого розвитку проявляється у перетині різних площин життя суспільства – економічної, соціальної, екологічної, політичної, державно-правової, технологічної тощо [14, с. 24]. Роль суспільного сектору в реалізації даної концепції важко переоцінити, оскільки проблемне поле обох концепцій знаходиться в одній площині. Неспроможності ринку в частині вирішення проблем збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь, гарантування соціальної безпеки та протидії соціальним ризикам долаються за рахунок задіяння механізмів суспільного сектору.

Найбільш повно концепт «суспільний сектор» виявляє свою специфіку в умовах нових сучасних підходів до економічного розвитку, що пов'язані з формуванням економічних систем змішаного типу. За переконанням Сергієнка Н.В., у змішаній економіці діяльність здійснюється суспільним, державним секторами, а також приватними нефінансовими підприємствами, фінансово-кредитними й іншими організаціями, які часто об'єднуються загальним поняттям приватний сектор. «Змішаною» є також й економіка самого суспільного сектору. Його основу складає сектор суспільного управління, щодо якого формуються також державні фінанси [15]. В межах сучасних теорій економічного розвитку зберігається підхід до структури суспільного сектору, що передбачає участь трьох типів організацій: державного, муніципального сектору та сектору некомерційних організацій. Однак, як зазначають

дослідники Інституту внутрішніх аудиторів (США) [16, с. 5], в межах цієї структури виділяється «сіра», або «прикордонна» зона, з двома типами організацій, які можуть входити чи не входити до державного сектору. До них належать державні підприємства – це контролювані урядом організації, які продають товари чи послуги з метою отримання прибутку на приватному ринку. Незважаючи на те, що вони не надають того, що вважається державними товарами чи послугами, їх можна вважати частиною державного сектору. Крім того, державні підрядники є юридично незалежними суб'єктами господарювання поза державними установами, які отримують фінансування з бюджету – за контрактом чи угодою. Через обмежений державний контроль ці організації, як правило, класифікуються як некомерційні або суб'єкти приватного сектору.

Особливості розвитку сучасної постіндустріальної економіки показують тенденцію до зменшення ролі суспільного сектору у зв'язку з наявністю в окремих сферах неспроможності суспільного сектору. До них Краус Н.М. відносить наступні: недостатня і неналежна увага до мікро- та мезоекономічних й інституційних перетворень; ігнорування формування перспективних ціннісних основ економічної діяльності з урахуванням впливу ментальних рис; необґрунтоване впровадження «твердих обмежень» (нормативно-правового акту) без врахування «м'яких», що призводить до «інституційного конфлікту» в сфері розподілу суспільних благ; ігнорування факту, що культурні цінності та традиції завжди виступають базою для створення спочатку неформальних, а потім уже формальних інституцій [17, с. 205]. Такі тенденції підсилюються проникненням глобалізаційних процесів в усі сфери економічного життя суспільства. Проблеми соціальної нерівності, забруднення довкілля, недовиробництва суспільних благ та інші питання, які є сферою прикладання зусиль суспільного сектору, нині поглиблюються в глобальному масштабі. Економісти констатують, що глобалізація, поширення інформаційних та Інтернет-технологій суттєво впливаючи на всі види капіталів (суспільний, людський, культурний тощо), дають змогу говорити про якісно нові тенденції розвитку суспільного сектору економіки та зміну підходів у наданні публічних послуг громадянам – від централізованого до децентралізованого. У світовій економіці рухи самоорганізованих груп людей, які розв'язують соціально-економічні проблеми без залучення держави, ста-

ють все масштабнішими [18, с. 156]. Це поступово змінює структурні пропорції в складі елементів суспільного сектору та силу впливу кожного з них.

Висновки. Резюмуючи, слід зазначити, що вивчення проблеми еволюції підходів до сутності суспільного сектору вимагає усвідомлення функцій кожної з його складових в контексті теорій економічного розвитку. Теоретичний аналіз еволюції категорії «суспільний сектор» дозволив виявити, що склад та функці-

ональне спрямування даного концепту мають неоднозначні трактування та характер в різних економічних доктринах, однак його функціонування завжди було спрямоване на забезпечення оптимального співвідношення між темпами економічного розвитку та пріоритетами соціального розвитку. Розробка стратегії перетворень суспільного сектору з урахуванням внутрішніх і зовнішніх детермінант в умовах впливу глобалізаційних тенденцій має стати предметом подальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Штулер І.Ю. Еволюція теорій економічного розвитку у сучасному вимірі знань. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 9. С. 216–219.
2. Гірник Є. Концептуалізація суспільного сектора економіки в системі економіко-теоретичного знання. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2017. № 3(192). С. 11–14.
3. Длугопольський О.В. Суспільний сектор економіки і публічні фінанси в епоху глобальних трансформацій : монографія. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2011. 632 с.
4. Штурба А.Ю. Структура суспільного сектору та визначеність публічно-приватного партнерства. *Економіка і управління*. 2016. № 1. С. 16–22.
5. Мельник А.Ф. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін : монографія. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2009. 528 с.
6. Федірко Н.В., Єфремов Д.П. Економіка суспільного сектору. Київ, 2014. 351 с. URL: <http://feu.kneu.edu.ua/depts4/disciplinesofbachelorlevelmdu/economypublsector/>
7. Hindriks J., Myles G.D. *Intermediate public economics*. Ch. 14. The MIT Press. 2006. 588 p. Retrieved from: <http://jaimedv.com/eco/3c2-publi/intermediate-public-economics.pdf>
8. Stiglitz Joseph E., and Jay K. Rosengard. *Economics of the Public Sector*, 4th Edition. W.W. Norton & Company, 2015. 961 p. URL: https://www.academia.edu/37552359/Economics_of_the_Public_Sector_Joseph_E_Stiglitz
9. Piketty T, Saez E. *Handbook of Public Economics* (Ch. 7). Elsevier. Volume 5. 2013. 496 p.
10. Lindahl E. *Just Taxation—A Positive Solution*. *Classics in the Theory of Public Finance*. International Economic Association Series. Palgrave Macmillan, London. 1958. URL: https://doi.org/10.1007/978-1-349-23426-4_11
11. Біль Д. Закон Вагнера: вступ до останньої версії статті Адольфа Вагнера, опублікованої 1911 р., та її переклад. *Журнал європейської економіки*. 2004. Т. 3 (№ 1). С. 5–15.
12. Б'юкенен Дж.М., Масгрейв Р.А. Суспільні фінанси і суспільний вибір: два протилежних бачення держави. Київ : КМ «Академія», 2004. 175 с.
13. Длугопольський О.В. Підходи до оцінки ефективності функціонування суспільного сектору економіки. *Економічний аналіз : зб. наук. праць*. 2014. Том 15. № 1. С. 43–58.
14. Клименко Л.В., Халахур Ю.Л., Длугоборська Л.В. Еволюція теорій економічного розвитку підприємств у сучасному вимірі концепцій управління. *Економічний простір*. 2020. № 156. С. 20–25. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/156-3>
15. Сергиенко Н.В. Общественный сектор как отражение смешанной экономики. *Региональная экономика и управление*. 2006. № 3(7). URL: <http://region.mcnp.ru/modules.php?name=news&file=article&sid=103>
16. Sikhungo Dube, Daniela Danesc. Supplemental Guidance: Public Sector Definition. The Institute of Internal Auditors, 2011. 8 p. URL: www.globaliia.org/standards-guidance
17. Краус Н.М. Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2019. 491 с.
18. Длугопольський О.В. Трансформація суспільного сектору економіки у XXI столітті: від інформізму до реконізму. *Наукові праці НДФІ*. 2013. № 1(62). С. 155–162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdfi_2013_1_17

REFERENCES:

1. Shtuler, I.Yu. (2016). Evolyutsiya teory ekonomichnogo rozvitku u suchasnomu vimiri znan [Evolution of theories of economic development in the modern dimension of knowledge]. *Globalni ta natsionalni problemi ekonomiki*, 9, 216–219. (in Ukrainian)

2. Hirnyk, Ye.V. (2017). Konceptualizaciia suspilnoho sektora ekonomiky v systemi ekonomiko-teoretychnoho znannia [Conceptualization of the public sector of the economy in the system of economical and theoretical knowledge]. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Series Economics*, 3(192), 11–14. (in Ukrainian)
3. Dluhopolskyi, O.V. (2011). *Suspilnyy sektor ekonomiky i publichni financy v epokhu hlobalnykh transformatsiy* [Public sector of the economy and public finances in an era of global transformations]. Ternopil: Economical Thinking TNEU. (in Ukrainian)
4. Shturba, A.Yu. (2016). Struktura suspilnoho sektoru ta vyznachenist publichno-pryvatnoho partnerstva. *Ekonomika i upravlinnya*, 1, 16–22. (in Ukrainian)
5. Melnyk, A.F. (2009) *Modernizaciia suspilnoho sektoru ekonomiky v umovakh hlobalnykh zmin* [Modernization of public sector of the economy in the context of global change]. Ternopil: Econ. Thinking TNEU. (in Ukrainian)
6. Fedirko, N.V., Yefremov, D.P. (2014). *Ekonomika suspilnoho sektoru*. Kyiv: KNEU. Retrieved from: <http://feu.kneu.edu.ua/depts4/disciplinesofbachelorlevelmdu/econompblsector> (in Ukrainian)
7. Hindriks, J., Myles, G.D. (2006). *Intermediate public economics*. Ch. 14. The MIT Press. Retrieved from: <http://jaimedv.com/eco/3c2-publi/intermediate-public-economics.pdf/>
8. Stiglitz, J.E., Rosengard J.K. (2015). *Economics of the Public Sector*, 4th Edition. W.W. Norton & Company. Retrieved from: https://www.academia.edu/37552359/Economics_of_the_Public_Sector_Joseph_E_Stiglitz/
9. Piketty, T., Saez, E. (2013). *Handbook of Public Economics*, 5(7), Elsevier, 496 p.
10. Lindahl, E. (1958). Just Taxation—A Positive Solution. *Classics in the Theory of Public Finance. International Economic Association Series*. Palgrave Macmillan, London. Retrieved from: https://doi.org/10.1007/978-1-349-23426-4_11/ (in English)
11. Bil, D. (2004). Zakon Vahnera: vstup do ostannoï versii statii Adolfa Vahnera, opublikovanoi 1911 r., ta yii pereklad [Wagner's Law: Introduction to the latest version of Adolf Wagner's article, published in 1911, and its translation]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, 3(1), 5–15. (in Ukrainian)
12. Buchanan, J.M., Musgrave, R.A. (2004). *Suspilni financy i suspilnyj vybir: dva protylezhnykh bachennya derzhavy* [Public Finance and Public Choice: Two Contrasting Visions of the State]. Kyiv: VD «KM Akademiya». (in Ukrainian)
13. Dluhopolskyi, O.V. (2014). Pidkhody do otsinky efektyvnosti funktsionuvannia suspilnoho sektoru ekonomiky [Approaches to the assessment of the efficiency of functioning of public sector of the economy]. *Economic analysis. Collection of scientific works*, 15(1), 43–58. (in Ukrainian)
14. Klymenko, L.V., Khalakhur, Yu.L., Dluhoborska, L.V. (2020). Evoliutsiia teorii ekonomichnoho rozvytku pidpriemstv u suchasnomu vymiri kontseptsii upravlinnia [Evolution of theories of economic development of enterprises in the modern dimension of management concepts]. *Ekonomichniy prostir*, 156, 20–25. Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/156-315> (in Ukrainian)
15. Serhyenko, N.V. (2006). Obshchestvennyy sektor kak otrazhenye smeshannoy ékonomyky [The public sector as a reflection of a mixed economy]. *Rehyonal'naya ékonomyka y upravlenye*, 3, 7th ser. Retrieved from: <http://region.mcnip.ru/modules.php?name=news&file=article&sid=103> (in Russian)
16. Dube, S., Danesc, D. (2011). *Supplemental Guidance: Public Sector Definition*. The Institute of Internal Auditors. Retrieved from: www.globaliaa.org/standards-guidance
17. Kraus, N.M. (2019). *Innovatsiina ekonomika v hlobalizovanomu sviti: instytutsionalnyi bazys formuvannia ta traiektoriia rozvytku* [Innovative economy in a globalized world: institutional basis of formation and development trajectory]. Kyiv: Agrar Media Group. (in Ukrainian)
18. Dluhopolskyi, O.V. (2013). Transformatsiia suspilnoho sektoru ekonomiky u KhKhI stolitti: vid informizmu do rekonizmu [Transformation of the social sector of the economy in the XXI century: from informism to reconism]. *Naukovi pratsi NDFI*, 1(62), 155–162. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdfi_2013_1_17 (in Ukrainian)